

RIIHIMÄKI, VANHAN KAUPUNGINTALON ALUE LUONTOLAUSUNTO

Marko Vauhkonen

15.12.2021

JOHDANTO

Riihimäen kaupunki valmistelee osoitteessa Kalevankatu 1 sijaitsevan vanhan kaupungintalon alueelle asemakaavamuutosta. Sillä on tarkoitus suojella kaupungintalon vanha osa, osoittaa purettavan laajennusosan tilalle asuinkerrostalokortteli sekä lisäksi Kokinmäkeen yksi omakotitontti. Kaavamuutosalueeseen kuuluu viereinen puisto, joka myös osoitetaan kaavassa.

Luontolausunnon tarkoituksena on kuvata yleispiirteisesti alueen luonnonolot sekä arvioida mahdollisten erityisten luontoarvojen ja huomionarvoisten lajien esiintyminen. Lisäksi arvioidaan alustavasti rakentamisen luontovaikutuksia.

Riihimäen kaupunki tilasi luontolausunnon Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Sen on laatinut biologi, FM Marko Vauhkonen.

LÄHTÖTIEDOT

Vanhan kaupungintalon asemakaavamuutosalueen sijainti ja rajaus ilmenevät kuvasta 1. Alueen pinta-ala on noin 0,85 hehtaaria.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti ja rajaus. Luonnonolojen kuvauksessa käytetyt osa-alueet on merkitty numeroilla 1–4. Ilmakuva © Maanmittauslaitos.

Riihimäen kaupunki toimitti luontolausuntoa varten käyttöön linnusto- (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry 2015), liito-orava- (Häyhä 2013) ja lepakkoselvitykset (Siivonen & Wermundsen 2007) sekä LUMOS-inventoinnin raportin (Häyhä 2017). Lisäksi saatiin em. selvityksiin liittyvät paikkatietoaineistot merkittävistä alueista, kaavamuutosalueelta otettuja ilma- ja valokuvia sekä Puhaltajapatsaan puiston viheraluesuunnitelma ja puiden kuntoarviointi.

Kaavamuutosalueelta ei ole ennestään tiedossa merkittäviä luontokohteita tai lajiesiintymiä. Luontolausuntoa varten tarkistettiin aluetta koskevat tiedot ympäristöhallinnon rekistereistä ja paikkatietoaineistoista (Suomen ympäristökeskuksen Avoin tieto -palvelu), Suomen Lajitietokeskuksesta (www.laji.fi) sekä Suomen metsäkeskuksen avoimista luontotietoaineistoista (www.metsakeskus.fi).

SELVITYSALUEEN LUONNONOLOT

Vanhan kaupungintalon alueelle tehtiin maastokäynti 13.10.2021. Toimeksiannon ajankohdasta varsinaisen luontoselvityksen laatiminen ei ollut mahdollista. Katselmuskäynnillä inventoitiin selvitysalueen kasvillisuutta ja luontotyypejä siltä osin kuin tämä oli ajankohta huomioiden mahdollista. Kaikkia tavattuja kasveja ei voitu määrittää lajilleen. Lisäksi selvitettiin mahdolliset arvokkaat luontokohteet ja arvioitiin tarkoituksenmukaisin osin uhanalaisen ja muun merkittävän eliölajiston kannalta potentiaalisia tai tärkeitä kohteita.

Alueen luonnonoloja kuvataan seuraavassa osa-alueittain (1–4), joiden rajaukset ilmenevät kuvasta 1. Osa-alueet noudattavat kaavaluonnoksen (7.6.2021) merkintöjä.

Osa-alue 1. Osoitettu kaavaluonnoksessa erillispientalojen korttelialueeksi (AO). Puustona on varttunutta ja nuorta koivua, vaahteraa ja pihlajaa sekä muutama kuusi ja mänty (kuva 2). Paikalla on ilmeisesti ollut aikoinaan pihapiiri, josta kertoo vanha kiviaita sekä viljelyjäänteinä säilyneet pihasyreeni, karviainen, isotuomipihlaja, rohtosuopayrtti ja ukkomansikka. Muu aluskasvillisuus on lehtomaisille ja kulttuurivaikutteisille alueille tyyppillistä. Koiranheinä on hyvin runsas ja lisäksi tavataan mm. kyläkellukkaa, lehtonurmikkaa, sinivuokkoa, kieloa, voikukkaa, aitovirnaa ja ahomansikkaa.

Osa-alue 2. Osoitettu kaavaluonnoksessa puistoksi (VP). Osa-alue on jo nykyisin puistoa, jonka puustona on lähinnä vanhoja kuusia ja mäntyjä sekä jokunen koivu (kuva 3). Lisäksi alueella kasvaa muutama varttunut tai nuori vaahtera, yksi nuori lajilleen määrittämätön tammi sekä istutettuja pensaita (mm. pihasyreeni, syreenilaji, pimpinellaruusu). Kenttäkerroksen kasvillisuus on puistonurmikkaa, jossa tavataan lisäksi mm. valkoapilaa, poimulehtiä, siankärsämöä ja voikukkaa. Puiston itäreunan rinteellä on istutettuja havupensaita (ilm. vuorimänty ym.) ja pensashanhikkia. Kenttäkerros on heinävaltainen; erityisesti koiranheinä on runsas. Lisäksi tavataan mm. piennarpukinpartaa.

Kuva 2. Puustoutunut entinen pihapiiri osa-alueella 1. Valokuva © Marko Vauhkonen.

Kuva 3. Puistoa osa-alueella 2. Valokuva © Marko Vauhkonen.

Osa-alue 3. Osoitettu kaavaluonnoksessa asuinkerrostalojen korttelialueeksi (AK). Sen kapea eteläosa on nykyisin nurmikkoa ja osin pysäköintialuetta. Heinien lisäksi nurmikon kasvistoon kuuluvat mm. siankärsämö, maahumala, ketohanhikki, voikukat, rönsyleinikki, nokkonen ja nurmihärkki. Nurmialueen itäreunalla kasvaa yksi nuori koivu. Pysäköintialueen reunalta tavattiin kissankitaa.

Osa-alueen keskiosassa on asfaltoitua piha- ja pysäköintialuetta sekä vanhan kaupungintalon laajennusosa. Rakennetun alueen reunalla on istutuksia: pensaista mm. katajia ja marjakuusia sekä lajilleen määrittämätöntä ruusua ja pensasangervoa (kuva 4). Perennoista alueelle on istutettu mm. hopeahärkkiä, sammalleimua ja herttavuorenkilpeä.

Alueen pohjoisosan rinteeseen kasvillisuus on heinävaltainen (puna- ja lampaannata, niittynurmikka, nurmirölli, koiranheinä jne.). Lisäksi tavataan esimerkiksi voikukkia, huopakeltanoa, siankärsämöä, valkoapilaa ja hiirenvirnaa. Rinteeseen yläosassa on nuorta koivua ja vaahteraa sekä vähän pihasyreeniä.

Kuva 4. Näkymä vanhan kaupungintalon laajennusosan päästä osa-alueella 3. Valokuva © Marko Vauhkonen.

Osa-alue 4. Osoitettu kaavaluonnoksessa rakennussuojelualueeksi (SR). Ehdotusvaiheen kaavakartassa alueen käyttötarkoitusmerkintä on KYYTSA-1 (Liike- ja toimistorakennusten sekä kulttuuritoimintaa ja julkista palvelua palvelevien rakennusten korttelialue, jolle saadaan sijoittaa myös ympäristöhäiriötä aiheuttamattomia työtiloja sekä asuntoja).

Vanhan kaupungintalon ja Kalevankadun välisellä piha-alueella kasvaa kolme kookasta puistolehmusta (kansikuva). Puiden keskelle on istutettu norjanangervoa ja ruohovartisista kasveista tavataan mm. voikukkia, heinätähtimöä, suikeroalpia, keltasauramoja ja siankärsämöä.

Rakennuksen seinustan nurmialueilla tavataan samaa lajistoa kuin osa-alueella 3 sekä lisäksi mm. syysmaitiaista, harakankeltanolajia, saksanhanhikkia ja niittyhumalaa sekä koristekasveista lajilleen määrittämätöntä kurjenpolvea ja maksaruohoa, sammalleimua sekä tarha-alpia. Vanhan kaupungintalon itäosan seinustalla on paljon koristepensaita: lajilleen määrittämätöntä syreeniä, pimpinellaruusuja, onnenpensasta ja vuorimäntyä. Lisäksi tavataan mm. jalokärhää ja herttavuorenkilpeä.

Kuva 5. Vanhan kaupungintalon koillispuolinen rinne osa-alueella 4. Valokuva © Marko Vauhkonen.

Vanhan kaupungintalon koillispuolinen rinne on heinävaltainen (kuva 5). Valtalajeja ovat koiranheinä, nurmirölli, niittynurmikka ja nurminata. Lisäksi tavataan lajilleen määrittämätöntä kurjenpolvea ja malvaa, nokkosta, tummatulikukkaa, kanadanpiiskua, mäkimeiramia, kyläkellukkaa, tarha-alpia, pelto-ohdaketta, siankärsämöä ja voikukkia. Kuviolla on yksi kolmemetrinen mänty, yksi nuori vaahtera sekä yksi kookas raita. Pensaista tavataan kääpiövuorimäntyä, punaherukkaa ja rinteiden yläreunassa kasvaa kolme lajilleen määrittämätöntä jasmikepensasta.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Asemakaavan muutosalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -alueita, valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeltuja luontotyyppisiä tai luonnonmuistomerkkejä.

Maastokäynnillä ei todettu kohteita, jotka täyttäisivät luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisten suojeltujen luontotyyppien, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten pienvesikohteiden tai metsälain 10 §:n mukaisten elinympäristöjen kriteerit. Alueella ei ole uhanalaisia, silmälläpidettäviä (Kontula & Raunio 2018a, b) tai muita arvokkaita luontotyyppisiä. Alueella ei ole kohteita, jotka täyttäisivät METSO-ohjelman kriteerit (Syrjänen ym. 2016).

Kaavamuutosalueelta tai sen välittömästä läheisyydestä ei ole todettu merkittäviä luontokohteita tai lajiesiintymiä aiemmissa selvityksissä (ks. lähtötiedot). Kaavamuutosalueella ei arvioitu olevan luontodirektiivin liitteen IV lajeille hyvin soveltuvia elinympäristöjä. Alueella ei ole liito-oravan ydinalueeksi sopivaa metsää eikä sillä ole merkitystä lajin kulkuyhteyksien kannalta. Lepakoiden esiintyminen alueella on periaatteessa mahdollista, mutta harvapuustoisella ja osin avoimella alueella ei arvioitu olevan erityistä merkitystä lepakoiden saalistusalueena (vrt. SLTY 2012).

Vanhan kaupungintalon alueella ei arvioitu olevan myöskään uhanalaisten (Hyvärinen ym. 2019) tai muiden huomionarvoisten lajien kannalta tärkeitä elinympäristöjä tai esiintymispaikkoja. Alueella ei lähtötietojen ja luonnonolojen perusteella ole erityistä merkitystä pesimälinnuston kannalta. Lajiston osalta ei ehdoteta tarkempia inventointeja keväällä tai kesällä.

Asemakaavan muutosalue on kauttaaltaan rakennettua tai ihmisen muuttamaa aluetta, jossa ei ole jäljellä alkuperäisluontoa. Kaavaluonnoksen mukainen maankäyttö vaikuttaa merkittävimmin osa-alueeseen 1, joka otetaan rakennuskäyttöön. Muutos vähentää puustoisien viheralueen pinta-alaa ja siten vähäisessä määrin myös luonnon monimuotoisuutta. Haitallisen vaikutuksen merkitys arvioidaan kohteen sijainnin (eristyneisyys), pienen pinta-alan ja luonnonolojen perusteella vähäiseksi ja paikalliseksi.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Häyhä, T. 2013: Riihimäen liito-oravainventointi 2013. – Riihimäen kaupunki. 55 s.
- Häyhä, T. 2017: Riihimäen arvokkaiden luontokohteiden kartoitus. Kasvillisuus- ja kasvistoinventointi 2017. – Riihimäen kaupunki, ympäristönsuojelun palvelualue. 93 s.
- Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry 2015: Riihimäen linnustoselvitys 2013–2014 – Loppuraportti. – Riihimäen kaupunki, ympäristönsuojeluyksikkö. 97 s. + liite.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018a: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 1 – tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 5/2018:1–388.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2 – luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018:1–925.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017:1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.
- Siivonen, Y. & Wermundsen, T. 2007: Riihimäen lepakkokartoitus 2007. – Riihimäen kaupunki, ympäristönsuojeluyksikkö ja kaavoituspalvelut. 17 s. + karttaliitteet.
- SLTY 2012: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksesta luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. 7 s.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. – Ympäristöministeriön raportteja 17/2016:1–75.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109:1–196.